

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Beavdegirji

Sámi girkoráđđi (SGR)

Čakčamánu 19.- 20. b. 2013

Oslo

Čoahkkimis ledje:

Anne Dalheim, jodiheaddji
Jovna Z. Dunfjell
Linn Ellen Kristina Bientie Sivertsen
Tor Berger Jørgensen
John Erland Boine – várrelahttu
Kirsten Isaksen – várrelahttu

Eai bohtán:

Mari Helander
Liv Eli Holmestrand

Čállingottis:

Tore Johnsen
Gerd Karin Røsæg
Tove-Lill Labahå Magga
Vidar Andersen

Ruhkosat

Ráđđečoahkkin álggahuvvui ruhkosiin guktuid beivviid, ja čoahkkin loahpahuuvui buressivdnádusain.

Oktasaš čoahkkin Girkuidgaskasaš ráđiin

Stuorra oassi vuosttaš čoahkkinbeivvi lei oktasaš prográmma Girkuidgaskasaš ráđiin. Vuosttaš oassi lei soabahusseminára mas soabahus geahčaduvvui fágalaččat ja vásáhusaid vuodul. Seminára álggahedje Rolf Steffensen, Inger Nikolaisen Kuoljok, Tore Johnsen, Kjetil Aano ja Berit Hagen Agøy. Oktasaščoahkkima maŋit oasis čielggadii Sámi girkoráđđi Norgga girku álgoálbmotbarggu dili ja áigequovdilis áššiid das.

Oktasaš čoahkkimis leat ráhkaduvvon sierra referáhtat.

Áššelistu

SGR 11/13 **Beavdegirjjit**

SGR 12/13 **Referáhtaáššit**

SGR 13/13 **Diehtoáššit**

SGR 14/13 **Čoahkkinplána SGR 2014**

SGR 15/13 **Sámi girkobeavvit – gaskaboddosaš rapporta**

SGR 16/13 **Njuolggadusat sámi girkoeallima áirasiid válljemis bismagodderádiide ja Girkočoahkkimii**

SGR 17/13 **Eallinoaidnofátmmasteaddji servodat – gulaskuddan**

SGR 18/13 **Norgga girku ja olmmošvuoigatvuodát - álgoálbmogat (GČ 2014)**

SGR 19/13 **Norgga girku álgoálbmotbargu - dálá dilli ja viidáset čuovvuleapmi**

SGR 20/13 **Girkočoahkkin, plánen 2014 ja árvvoštallan 2013**

SGR 21/13 **Girkoortnet maŋŋá 2013**

SGR 22/13 **Beavvi rohkos (sámi álbmotbeavvi)**

SGR 23/13 **Eará áššit**

SGR 11/13
Beavdegirjijt

1. Beavdegirji Sámi girkoráđi čoahkkimis 5. – 6. 3.2013 Guovdageainnus

Mearrádus:

Sámi girkoráđđi dohkkeha beavdegirjji.

SGR 12/13
Referáhtaáššit

1. Beavdegirji Girkoráđi čoahkkimis 16. 4. 2013 Kristiansandas
2. Beavdegirji Girkuidgaskasaš ráđis 5. – 6. 3. 2013 Oslos

Mearrádus:

Sámi girkoráđđi váldá referáhtaáššiid diehtun.

SGR 13/13 Diehtoáššit

1) Reivvet

Nr	Beaiváduvvon	Namma
1	05.04.2013	WC IP pre-Assembly
2	01.04.2013	Stáhtastipeandaohcamuš biibbaljorgaleaddjái ja lullisámi báhppii Bierna Leine Bientiei
3	01.07.2013	Geahččaleapmi sámi searvegottiin lullisámi giellaguovllus
4	30.08.2013	Prošeaktarápporta – Davvi-Sálttu soabahusprošeakta
5	10.04.2013	Ođastuvvon Plána sámi girkoellimii - Lulli-Hålogálánda
6	13.05.2013	Julevsámi biibbaljorgaleami hárrái
7	05.09.2013	Plánet Reformašuvnna ávvudeami 2017:is
8	07.05.2013	Ráhkadit gihpáža Mátkeloahpa ovddasmoraš
9	14.04.2013	Vuodđolága 200-jagi ávvudeami čalmmustahttin
10	18.03.2013	Bovdehus 20. Sámekonferánsii
11	10.09.2013	Bovdehus 7. Sámedikki rahpamii
12	05.09.2013	Bovdehus Forumkonferánsii

2) Njálmmálaš dieđut:

- Nubbijodiheaddji muitalii mo Magne Kolvikii lei geigejuvvon skeaŋka go heittii Divttasvuona suohkanbáhppan
- Jodiheaddji muitalii čoahkkimis Justisdepartementtain 23.8.2013 romolbmuid birra geat bohtet Norgii
- Válđočálli muitalii beaiveseminára birra man lágidit Forum for urfolksspørsmål i bistanden, Digni ja SGR álgoálbmogiid birra kristtalaš heahtevahkis skábmamánu 19. b. dán jági
- Válđočálli muitalii Nuorttanaste 115-jageávvudeami birra

3) Áviisačállosat

Mearrádus:

Sámi girkoráđđi váldá áššiid diehtun.

SGR 14/13 Čoahkkinplána SGR 2014

Čoahkkáigeassu

Guovddášgirkolaš čállingoddi evttoha dákkár čoahkkinplána 2014 ráđđečoahkkimiidda.

SÁMI GIRKORÁĐĐI:

1. čoahkkin:

Njukčamánu 4. – 5. b. Luobagis / Evenáššis

2. čoahkkin:

Čakčamánu 18. – 19. b. Porsáŋggus/ Girkonjárdgas

3. čoahkkin:

Juovlamánu 4. - 5. b. Raavrevijhkes / Snoasas

GIRKORÁĐĐI:

Njukčamánu 13.-14. b.

Čakčamánu 25.-26. b.

Juovlamánu 11.-12. b.

Girkočoahkkin lágiduvvo cuoŋománu 3. - 8 b. 2014 Kristiansandas.

Mearrádus:

Sámi girkoráđđi mearrida dákkár čoahkkinplána 2014 ráđđečoahkkimiidda:

Njukčamánu 6. – 7. b. Luobagis

Čakčamánu 22. - 23. b. Porsáŋggus

Juovlamánu 8. - 9. b. Raavrevijhkes

SGR 15/13 Sámi girkobeavvit – gaskaboddosaš rápporta

Čoahkkáigeassu

Sámi girkoráđđi bivdojuvvo ságastallamis gaskaboddosaččat árvvoštallat Sámi girkobeivviid 2013 dainna ulbmiliin ahte meannudit ášši odđasit ráđi čoahkkimis 28.-29. b. 2013.

Áššedokumenta čujuha mildosa gaskaboddosaš rapportii Sámi giirkobeivviin 2013. Ráđđi bivdojuvvo ságastallat ja evttohit rievdadusaid dahje lasáhusaid dán gaskaboddosaš rapportii, ja árvvoštallat leat go áššir maid Sámi girkoráđđi berre čuovvulit.

Dat árvvoštallan- ja rapporterendoaibma čájehuvvo, ja velá vejolaš vuolláibáhčaga gokčan, ja mii bivdit Sámi girkoráđi doarjut ja buktit evttohusaid áššebáhpára láidestemiide.

Mearráđus:

1. Sámi girkoráđđi lea hui duhtavaš Sámi girkobeivviid čadahemiin. Ráđđi váldá gaskaboddosaš rapportta diehtun ja bivdá loahpalaš rapportta ráđi čoahkkimii njukčamánuš 2014.
2. Árvvoštallan- ja dieđihandoaimma hárrái mii vel lea báhcán, ja ekonomiiija hárrái, doarju Sámi girkoráđđi áššebáhpára láidesteamii daiguin mearkkašumiiguin mat bohte ovdan čoahkkimis.

SGR 16/13 Njuolggadusat sámi girkoallima áirasiid válljemis bismagodderáđiide ja Girkočoahkkimii

Čoahkkáigeassu

Girkolága § 23 bustáva e mielde, lea golmma davimus bismagotti bismagotteráđiin, earet daid geat leat namahuvvon bustávain a-d, okta davvisámi áirras Davvi-Hålogalánda bismagotteráđis, okta julevsámi áirras Lulli-Hålogalánda bismagotteráđis ja okta lullisámi áirras Nidarosa bismagotteráđis. Diet ortnet leamaš dan rájes go girkoláhka rievdaduvvui 1996:s. Njuolggadusat davvisámi ja julevsámi áirasiid válljemii leat mearriduvvon Girkočoahkkimis 1996:s, ja maŋŋil leat dahkkojuvvon smávit rievdadusat, maŋimuš 2010:s.

Vásáhusat válganjuolggadusaiguin ja válggaid čadahemiin eai leamaš dušše buorit. Vuogádat lea árvvoštallojuvvon, ja leat maid dahkkon muhtin smávit rievdadeamit mat galge buoridit dili, muhto loahpalaš, buorre čoavddus ii leat gávdnon

Mii leat árvvoštallan vejolašvuoda ahte lonuhit elektorvuogádaga njuolgga válggain ja dasa atnit Sámedikki jienastuslogu. Lea maddái evttohuvvon lágideat sámi válgáčoahkkima/sámi girkočoahkkima mii livččii sáhttan válljet áirasiid bismagotteráđiide ja Sámi girkoráđđái. Dát orru dálá dilis váttis čadahit, ja dat gáibdivčče lagat guorahallamiid.

2015-válggaide leat dan dihtii evttohuvvon dušše smávit rievdadusat, ee. nominašuvnnain, rahpaseabbo proseassa ja fuolahit ahte válljejuvvojit maddái sámi várrelahtut nominašuvnnalávdegottiide ja elektorin.

Oktasaš evttohus biddjojuvvo Girkoráđi čoahkkima ovdii juovlamánus, mas Girkoráđđi buktá válganjuolggadusávžžuhusa Girkočoahkkimii. Válganjuolggadusat fertejit mearriduvvot 2014 Girkočoahkkimis, nu ahte lagat láidesteapmi, plánen ja válgáčaadaheapmi 2015 čavčča šattašii nu buorre go vejolaš.

Mearráduš :

1. Sámi girkoráđđi doarju evttohusa ahte direktora ovttasráđiid Sámi girkoráđiin guorahallá dárbbu ásahit sámi girkolaš válgáčoahkkima mii dollojuvvo juohke 4. jagi, álggus 2019 girkoválggaid várás. Guorahallan berre deattuhtit Sámi girkoallima strategalaš plána áigumušaid ja makkár rollat dákkár čoahkkimis sáhttet leat, earret eará nannet sámigirkolaš demokratiija.
2. Sámi girkoráđđi sávvá ahte čuvvovaš evttohus sáddejuvvo gulaskuddamii ja váldo mielde njuolggadusaide muđui:
 - a. Buot Davvi-Hålogalánda searvegotteráđit ja buot Lulli-Hålogalánda searvegotteráđit bivdojuvvojit árvalit evttohasaid bismagotteráđiid ja Girkočoahkkima sámi ovddasteaddjái, ja árvalit sámi evttohasa nominašuvdnalávdegoddái ja sámi elektoraid.
3. Sámi girkoráđđi mearrida skábmamánu čoahkkimistis loahpalaččat njuolggadusaid sámi girkoallima áirasiid válljemii bismagotteráđiide ja Girkočoahkkimii, manjil go gulaskaddan lea dahkkojuvvon.

SGR 17/13 Ellinoaidnofáttmastaeadđi servodat - gulaskuddan

Čoahkkáigeassu:

Áššis lei mielddusin evttohus Girkoráđi gulaskuddanvástádussii *NOU 2013:1 – Det livssynsápne samfunn. En helhetlig tros- og livssynspolitik*.

Mearrádus:

SGR váldá diehtun gulaskuddanvástádusa árvalusa ja bivdá ahte dat mearkašumit mat čoahkkimis bohte ovdan, gaskkustuvvojit Girkoráđđái

SGR 18/13 Norgga girku ja olmmošvuoigatvuodát - álgoálbmogat (GČ 2014)

Čoahkkáigeassu:

Girkuidgaskasaš ráđđi lea hálidan ovddidit ášši 2014 Girkočoahkkimii Norgga girku aŋgiruššama birra olmmošvuoigatvuodaid ovddas. Dát ášši biddjojuvvo dál vuosttas meannudeapmái Sámi girkoráđi ja Girkoráđi čakčamánučoahkkimiin, gos ráđit ožžot vejolašvuoda ságastallat Girkočoahkkinašši čujuhemiid. Sámi girkoráđđi oažžu ráđi skábmamánučoahkkimii ruovttoluotta Girkočoahkin áššebáberevttohusa.

Ášši vuodđu lea čáluš *Sett undertrykte fri! Den norske kirkes engasjement for menneskerettighetene*, man Girkuidgaskasaš ráđi olmmošvuoigatvuodálávdegoddi lea čállán GGR njukčamánu 2013-čoahkkima gohččuma mielde, ja mii dál biddjojuvvo buot golmma guovddášgirkolaš ráđi ovdii. Čáluš árvoštallá mo riikkaidgaskasaš olmmošvuoigatvuodavuogádat dál hástala Norgga girku, ja man láhkái girkolaš vástádus berre hábmejuvvot. GGR meannudii njukčamánu dán čállosa álgoevtttohusa, ja sidai dan viiddidit ja divvut, nu ahte sáhtta leat fágalaš vuodđu girkočoahkinmeannudeapmái 2014:s. Čáluš lea divuduvvon GGR njukčamánu čoahkkima árvalusaid mielde, ja maŋŋil go lea meannuduvvon GGR ráđdeaddi orgánain Riikkaidgaskasaš gažaldagaid lávdegoddi (Komiteen for internasjonale spørsmål) ja Teologalaš Nammagoddi (Teologisk Nemnd). Sámi girkoeallima ossodat/sámi girkoráđi čállingoddi leamaš mielde divodeamen oasi álgoálbmogiid vuoigatvuodaid birra.

Girkuidgaskasaš ráđđi meannuda ášši nuppádaššii ja Sámi girkoráđđi vuosttas háve sin čoahkkimiin čakčamánu 19.-20.b. Go Sámi girkoráđis lea oassi čoahkkimis ovttas Girkuidgaskasaš ráđiin, de dat addá vuogasvuoda ságastallat ášši álgoálbmotguoskevaš beliid njuolgga Girkuidgaskasaš ráđiin. Sámi girkoráđi mearrádušat/kommentárat sáddejuvvot Girkoráđđái maŋŋil Sámi girkoráđi čoahkkima.

Mearrádus:

1. Sámi girkoráđđi bivdá ahte ain bargojuvvo ráhkkanahhtit ášši «Norgga girku bargu olmmošvuoigatvuodaid ovddas » Girkočoahkkimii 2014, vuodđun lea čálus *Sett undertrykte fri! Den norske kirkes engasjement for menneskerettighetene.*
2. Sámi girkoráđđi deattuha Norgga girku earenoamáš ovddasvástádusa ovddidit álgoálbmogiid vuoigatvuodaid riikka siste ja riikkaidgaskasaččat, earet eará áššebáhpára vuodul man listtus oidnojit vuoruhemiid eavttut Norgga girku olmmošvuoigatvuodabarggus. Dán vuodul bivdá Sámi girkoráđđi ahte álgoálbmogiid vuoigatvuodaid nannen váldojuvo mielde vuoruhuvvon bargun girkočoahkkináššis, ja ahte dát vuoduštuvvo.

SGR 19/13 Norgga girku álgoálbmotbargu - dálá dilli ja čuovvuleapmi

Čoahkkáigeassu:

Njuolggadusaid mielde galgá Sámi girkoráđđi fuolahit Norgga girku barggu álgoálbmotgažaldagain ovttasráđiid Girkuidgaskasaš ráđiin. Ulbmil dainna áššiin lea buktit Sámi girkoráđđái varas dieđuid dálá dili ja áigeovdilis áššiid hárrái Norgga girku álgoálbmotgažaldagaid barggus. Áššebábir addá vuodu viidáset vuoruhemiide dain áššiin.

Áššis leat čatnasat olmmošvuoigatvuodaáššái mii galgá ovddiduvvot 2014 Girkočoahkkimii (vrd ášši SGR 18/13).

Ášši biddjojuvvo ságastallamii mearrádusevttohusa haga. Ráđđi sáhtta atnit ášši vuodđun ságastallamii Girkuidgaskasaš ráđiin dán ráđdečoahkkima áigge. Ráđđi sáhtta maiddá čállingoddái buktit muhtin gaskaboddosaš láidestemiid ášši viidáset barggus, ja omd. dáhttut čuovvulanášši maŋnelaš čoahkkimii Norgga girku álgoálbmotbarggu dáfus.

Áššebáhpára váldočuoggát leat bihkkasáddoášši, ruvkedoaimmat Sámis, ON-konferánsa álgoálbmogiid birra 2014:s, bargu riikkaidgaskasaš girkofierpmádagaid dáfus, soabadanbargu ja ovtastupmi álgoálbmotbarggus Girkuidgaskasaš ráđiin.

Mearrádus:

1. Sámi girkorádis lea leamaš gaskaboddosaš ságastallan dán áššis áššečielggadeami vuodul mii addojuvvui čoahkkimis.
2. SGR bivdá čállingotti bargat viidáset dáinna áššesurggiin daid čielggademiiguin mat bohte čoahkkimis, ja bivdá boahte ráđdečoahkkimis oažžut dieđu ášsesuorggi ovdáneamis.
3. SGR bivdá oažžut dán ášši odđa giedahallamii ráđdečoahkkimis njukčamánu 2014:s.

SGR 20/13 Girkočoahkkin, plánen 2014 ja árvoštallan 2013

Čoahkkáigeassu:

Áššebábir mii lea mielddusin (GR 37/13) evttoha ja čielggada Girkočoahkkin 2014 áššelisttu. Girkočoahkkin 2013 árvoštallančuoggát čalmmustahttet deatalaš programmačuoggáid maid dá bohte Girkočoahkkimii. Omd. lea juohke Girkočoahkkimis váldofáddá mii buktojuvvo ovdan váldologaldallamiin. Ášši biddjojuvvo Sámi girkoráđi ovdii diehtun, ja lea vejolaš buktit árvalusaid Girkočoahkkima profiilii 2014.

Mearrádus:

1. Sámi girkoráđi váldá diehtun evttohuvvon áššelisttu 2014 Girkočoahkkimii.
1. Sámi girkoráđi ávžžuha bidjat olmmošvuoigatvuodaid dan jagáš váldofáddán ja evttoha ahte álgoálbmotáššit čuvgejuvvojit.

SGR 21/13 Girkoortnet maŋŋá 2013

Sámi girkoráđđi oaččui njálmmálaš dieđuid ášši dálá dili ja ovdáneami birra. .

Mearráduš:

Sámi girkoráđđi váldá diehtun njálmmálaš dieđuid girkoortnetášši dálá dili ja ovdáneami birra

SGR 22/13 Beavvi rohkos (Sámi álbmotbeavvi)

Čoahkkáigeassu:

Dákko bokte ovddiduvvo evttohu *Beavvi rohkosisii* (kollektarohkosisii) guovvamánu 6.b. – Sámi álbmotbeavái.

Liturgijjaáššiid njuolggadusaid mielde galget rohkosat loahpas dohkkehuvvot Girkočoahkkimis maŋŋil gulaskuddama ja oahpahaslaš cealkámuša Bismačoahkkimis. Rohkosat ledje gulaskuddamiin 2012 giđa, ja leat dan maŋŋil dárkilit giedahallojuvvon. Dál lea oaivil ahte Girkoráđđi bidjá rohkosiid Girkočoahkkima 2014 ovdii.

Evttohusas mii dás biddjojuvvo ovdan lea deattuhuvvon ahhte Beavvi rohkosis lea fásta ja oahpes hápmi, nugo kollektarohkos láve ja galgá leat:

1. Rohkos njulgejuvvo Ipmilii, ja lagat namahus: «*Ipmil, don guhte..*»
2. Dat maid mii rohkadallat (álggahuvvo: «*mii rohkadallat du(s):*»)
3. Rohkosa ulbmil/boadus «*vai mii...*»
4. Máidnut golmmaoktalaš Ipmila.

Dasto galgá rohkos čilget beavvi váldofáttá ja gaskkustit teologalaš sisdoalu mii govodagastis ja čohkkejuvvon dávista min girku oskku. Leamaš maiddái mihttomearri addit rohkosiidda fáttmasteaddji giela mas adnojit iešguđet lágán dajaldagat ja govvádusat go Ipmil namuhuvvo..

Áššebábir árvoštallá rievdadusaid mat leat dahkkojuvvon gulaskuddanveršuvnna rájess dálá maŋimus evttohusa rádjái Sámi álbmotbeaivvi rohkosis.

Mearrádus:

1. Sámi girkoráđđi dohkkehii evttohuvvon ođđa beaivvi rohkosa Sámi álbmotbeaivái – guovvamánu 6. b., vai addojuvvo Girkoráđđái, daiguin rievdadusaiguin mat dahkkojuvvojedje čoahkkimis.
2. Sámi girkoráđđi dohkkehii evttohuvvon Biibbalaš sálmma Sámi álbmotbeaivái, vai addojuvvo Girkoráđđái.
3. Sámi girkoráđđi eaktuda ahte várrejuvvojit ruđat jorgalahttit loahpalaččat dohkkehuvvon veršuvnnaid beaivvi rohkosis ja biibbalaš sálmmas olles girkojahkái davvisámegillii, julevsámegillii ja lullisámegillii.

Beaivvi rohkos-evttohus man Sámi girkoráđđi dohkkehii

.

Ipmil, almmi ja eatnama sivdnideaddji,
don gii ovttahtát buot eatnama álbmogiid Kristusis, mii rohkodallat:
Giitu go divttát min buohkaid illudit iežamet árbbis ja máddariid eatnamis.
Várjal ja láide sámi álbmoga, ja atte buot eatnama álbmogiidda árvosaš eallima
vuoigatvuodain ja ráfiin Jesus Kristusa bokte,
gii duinna ja Bassi vuoigŋain eallá ja ráđđe, okta duohta Ipmil agálašvuodas
agálašvuhtii. Amen